

Pomorski Fundusz Rozwoju – gotowi na nowe otwarcie

dr Magdalena Pronobis

Wiceprezeska Zarządu, Pomorski Fundusz Rozwoju

Mało kto wie, że idea regionalnego funduszu rozwoju narodziła się na Pomorzu. Początkowe ślady takiego pomysłu można odnaleźć w pierwszej strategii rozwoju województwa pomorskiego z 2000 roku i choć Pomorski Fundusz Rozwoju powstał ostatecznie dopiero w 2015 roku, to był on pierwszą taką instytucją w Polsce. Dziś – chcąc realizować nałożone nań zadania na miarę swojego potencjału – zupełnie nie mieści się w ramach nakreślonych nie tyle przez regulacje, co przez powszechną praktykę. Stale się rozwijamy i chcemy inspirować także inne regiony do podejmowania wysiłku tworzenia nowych standardów finansowania rozwoju regionalnego. Byłoby nam wszystkim łatwiej, gdyby otoczenie formalno-prawne nadążało za naszymi działaniami, a czasem nawet je wyprzedzało. Czego najbardziej potrzebują regionalne fundusze rozwoju do dalszego wzmacniania swojej roli? Dlaczego warto im zaufać? Co w podejściu do przedsiębiorców różni je od instytucji sektora bankowego?

W 2000 roku w pierwszej strategii rozwoju województwa pomorskiego¹ pojawia się deklaracja, że istotnym narzędziem rozwoju regionalnego jest oddziaływanie na rynek kapitału jako ten (obok rynków informacji, wiedzy, pracy i nieruchomości), który należy umacniać, a wręcz kreować. Uznano wówczas, że warunkiem pełnego wykorzystania instrumentów finansowych przez przedsiębiorstwa na Pomorzu jest m.in. odpowiednie nasycenie instytucjami organizującymi przepływ kapitału, w tym regionalnymi funduszami inwestycyjnymi.

W 2012 roku w drugiej strategii rozwoju województwa pomorskiego² stwierdzono, że wydzielenie Pomorskiego Funduszu Rozwoju, wspierającego realizację regionalnych programów strategicznych i przedsięwzięć kluczowych, mogłoby być jednym z rozwiązań służących wyraźnemu wyodrębnieniu środków, wieloletniemu planowaniu oraz wprowadzeniu efektywnych i przejrzystych procedur decyzyjnych w zakresie alokowania wydatków strategicznych.

W 2015 roku województwo pomorskie ustanawia Pomorski Fundusz Rozwoju Sp. z o.o., którego celem – jak określono w umowie Spółki – jest zarządzanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację polityki rozwoju województwa pomorskiego poprzez interwencję publiczną o charakterze zwrotnym.

Dopiero później, bo w 2017 roku w *Ustawie o samorządzie województwa* wprowadzone zostaną przepisy mówiące wprost o regionalnych funduszach rozwoju (RFR-y), a w 2018 roku Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 określi je jako „istotny podmiot realizowania polityki rozwoju prowadzonej przez samorządy województw”.

¹ Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego przyjęta Uchwałą Nr 271/XXI/2000 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 3 lipca 2000 roku.

² Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 przyjęta Uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 roku.

Obowiązująca strategia rozwoju województwa pomorskiego z 2021 roku³ mówi już wprost, że jednym z kluczowych mechanizmów finansowania jej realizacji będą środki pozostające w dyspozycji Pomorskiego Funduszu Rozwoju. I tym właśnie, już na stałe, zajmuje się ta instytucja.

Działalność Pomorskiego Funduszu Rozwoju opiera się na dwóch filarach. Po pierwsze, współpracuje z instytucjami finansowymi (wybranymi na podstawie procedur przejrzystych i konkurencyjnych), którym w charakterze „hurtownika” przekazuje do dyspozycji środki, które następnie są przez nich dystrybuowane do małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na Pomorzu jako instrumenty dłużne i poręczeniowe. Po drugie, samodzielnie (bezpośrednio) udziela pożyczek wybranym inwestorom. Co ważne, finansowaniem objęte są w szczególności przedsięwzięcia infrastrukturalne o stosunkowo dużej wartości lub takie, których specyfika nie mieści się w standardowej ofercie bankowej, np. ze względu na podwyższone ryzyko lub nietypowy rodzaj podmiotu, który ubiega się o wsparcie. Projekty te jednak zawsze cechuje wspólna wartość – wielowymiarowe znaczenie dla rozwoju województwa lub lokalnej społeczności. Pomorski Fundusz Rozwoju zbudował wykwalifikowany zespół i opracował profesjonalne procedury, a jednocześnie zachowuje elastyczność i indywidualne podejście do klienta, czego często brakuje instytucjom sektora bankowego.

”

Projekty wspierane przez Pomorski Fundusz Rozwoju zawsze cechuje wspólna wartość – wielowymiarowe znaczenie dla rozwoju województwa lub lokalnej społeczności. Choć decyzję o przyznaniu wsparcia poprzedza weryfikacja przez wykwalifikowany zespół przy wykorzystaniu odpowiednich procedur, to PFR zachowuje elastyczność i indywidualne podejście do klienta, czego często brakuje instytucjom sektora bankowego.

Współpraca z pośrednikami finansowymi w latach 2016–2023 zaowocowała zakontraktowaniem do naszych partnerów kwoty pół miliarda złotych z przeznaczeniem na pożyczki i poręczenia dla MŚP. Wsparciem zostało objętych ponad 4 tys. przedsiębiorstw, z czego 18% stanowiły firmy młode, funkcjonujące na rynku krócej niż trzy lata. Zawarto 2725 umów na produkty dłużne w wysokości około 348,5 mln zł oraz 1289 umów na produkty gwarancyjne w wysokości około 158 mln zł.

W ramach drugiego filaru działalności PFR bezpośrednim wsparciem o charakterze dłużnym zostało objętych 19 przedsięwzięć zgłoszonych przez inwestorów o zróżnicowanej formie formalno-prawnej, realizujących projekty infrastrukturalne w miastach – ich łączna wartość wynosi ponad 130 mln zł.

Pomorski Fundusz Rozwoju, podobnie jak każdy funkcjonujący dziś RFR, w swojej działalności wykorzystuje środki, które powracają ze wsparcia zwrotnego, a które już wcześniej województwo zdecydowało się zaplanować w ramach dotychczasowych regionalnych programów operacyjnych (perspektywa 2007–2013, a niebawem również 2014–2020). Dodatkowo, Fundusz realizuje także dużą umowę o finansowaniu ze środków programu „Fundusze Europejskie dla Pomorza na lata 2021–2027” (97 mln euro).

To oznacza, że w perspektywie następnych dwóch lat kapitał, którym Pomorski Fundusz Rozwoju będzie zarządzał, może nawet przekroczyć 1,5 mld zł (dla porównania: dochody budżetu województwa pomorskiego w 2024 roku zaplanowano na poziomie 2,2 mld zł). Pomorski Fundusz Rozwoju daje więc szansę na zbudowanie regionalnego systemu wsparcia zwrotnego podporządkowanego realizacji strategii województwa – szczególnie w obliczu znaczącego obciążenia budżetu wydatkami związanymi z transportem i służbą zdrowia, co ogranicza potencjał kreowania impulsów rozwojowych w innych dziedzinach, a w szczególności jeśli chodzi o pobudzanie przedsiębiorczości (a także w obliczu niepewnej przyszłości unijnej polityki spójności w obecnym jej kształcie).

³ Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 przyjęta Uchwałą nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 roku.

Pomorski Fundusz Rozwoju daje szansę na zbudowanie regionalnego systemu wsparcia zwrotnego podporządkowanego realizacji strategii województwa.

W skali Polski RFR-y nadal są w fazie formacyjnej i wydaje się, że ich obecny „model biznesowy” nie jest ani docelowy, ani optymalny. Można jednak powiedzieć, że RFR-y są na fali, gdyż poprzednia unijna perspektywa finansowa 2014–2020, i ta obecna 2021–2027, łącznie przyniosą w przybliżeniu kolejne 15 mld zł przeznaczonych na interwencję o charakterze zwrotnym na poziomie regionalnym. Ponadto, jeśli taka będzie wola zarządów województw (a wydaje się, że powołanie RFR-u świadczy o myśleniu o tej instytucji w kategorii strategicznego dostawcy środków na cele rozwojowe), powyższa kwota będzie systematycznie zasilać zasoby będące w ich dyspozycji⁴. Dzisiejszy rozwój ma więc przede wszystkim charakter ekstensywny, oparty na pozyskiwaniu nowych środków, jednak należy zwrócić uwagę, że ta sytuacja nie będzie trwać w nieskończoność. Wobec tego ważne jest, aby bez uszczerbku dla swojej misji podjąć starania na rzecz odnalezienia ścieżki długofalowego rozwoju, co pozwoli zapobiec kurczeniu się zasobu, który został im przekazany.

RFR-y mają potencjał, aby w perspektywie średniookresowej wypracować mechanizmy samofinansowania się, a także wyjść odważnie poza rolę pasywnego dostawcy kapitału. Nie jest bowiem tak, że wszystkie przedsięwzięcia realizujące strategię województwa są jednocześnie niskodochodowe (czego dobrym przykładem jest m.in. zbrojenie i komercjalizacja terenów inwestycyjnych mające na celu przyciągnięcie nowych inwestorów do regionu). Warto, aby RFR-y, pozostające oczywiście w domenie użyteczności publicznej, korzystały w pełni z bogactwa możliwych struktur w obrocie gospodarczym – przystępując do spółek celowych, ustanawiając fundusze kapitałowe, wchodząc jako udziałowiec do publicznych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych (od lat cierpiących z powodu niskiej kapitalizacji) czy angażując się w partnerstwa publiczno-prywatne. I wreszcie, aby mogły łączyć środki z różnych źródeł (np. przez pozyskiwanie finansowania zewnętrznego na własną rękę czy też przyjmując w zarządzanie środki innych jednostek samorządu terytorialnego, dzięki czemu możliwa byłaby realizacja wspólnych celów).

Dzisiejszy rozwój RFR opiera się na pozyskiwaniu nowych środków, jednak należy zwrócić uwagę, że ta sytuacja nie będzie trwać w nieskończoność. Wobec tego należy podjąć starania na rzecz odnalezienia ścieżki długofalowego rozwoju, co pozwoli zapobiec kurczeniu się zasobu, który został przekazany województwom.

Niestety, powracając do przykładu Pomorza, jeśli kapitał podstawowy PFR wynosi 2,8 mln zł, a zobowiązania wobec województwa to 600 mln zł, to mimo podejmowanych starań, właśnie ta konkretna relacja definiuje i ogranicza Spółkę najbardziej.

Ani przedsiębiorcy, ani urzędnicy nie powinni meandrować wśród zawiłości, ograniczeń i niedoregulowania działalności dzisiejszych RFR-ów w poszukiwaniu optymalnego modelu, który zabezpieczy województwo w finansowaniu kluczowych przedsięwzięć strategicznych na długie lata. Odpowiedzialność ustawodawców za ten stan rzeczy jest, według mnie, bezsporna.

I nie mam tu na myśli żadnej formy koordynacji działań RFR-ów na szczeblu centralnym – tak jak koordynacji zazwyczaj nie wymaga realizacja strategii rozwoju 16 województw, tak i te same województwa na pewno świetnie sobie poradzą w przypadku prowadzenia RFR-ów.

⁴ Co do zasady, do RFR-u trafiają środki powracające z projektów unijnych realizowanych przez inne podmioty. W zdecydowanej większości województw był to Bank Gospodarstwa Krajowego, w mniejszym stopniu Europejski Bank Inwestycyjny. Tylko w trzech województwach zdecydowano, aby projekt unijny (tzw. pierwszy obrót środkami przeznaczonymi na wsparcie zwrotne) realizowany był przez RFR – są to: Kujawsko-Pomorskie (514 mln zł), a od 2022 roku również Małopolska (63 mln zł) i Pomorskie (24 mln zł). Dwa ostatnie województwa zakontraktowały wyłącznie część środków otrzymanych w ramach programu REACT-EU, tj. dodatkowej puli pieniędzy dołączonej do polityki spójności w okresie 2014–2020, przeznaczonej na przeciwdziałanie skutkom pandemii COVID-19.

”

Ani przedsiębiorcy, ani urzędnicy nie powinni meandrować wśród zawiłości, ograniczeń i niedoregulowania działalności dzisiejszych RFR-ów w poszukiwaniu optymalnego modelu, który zabezpieczy województwo w finansowaniu kluczowych przedsięwzięć strategicznych na długie lata. Odpowiedzialność ustawodawców za ten stan rzeczy jest, według mnie, bezsporna.

W lipcu zeszłego roku – na łamach „Pomorskiego Thinklettera” – apelowałam o stworzenie ustawy o regionalnych funduszach rozwoju, co pozwoliłoby i regionom, i samym RFR-om śmiało rozwijać potencjał tych instytucji w warunkach dostatecznej pewności, że zamierzenia te są legalne i efektywne. Tymczasem może warto obdarzyć samorządy województw zaufaniem i np. stworzyć tzw. piaskownicę regulacyjną, dzięki czemu wszyscy ci, którzy są zaangażowani w rozwijanie tych instytucji, mogliby działać nieszablonowo w bezpiecznym środowisku?

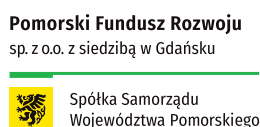
Uważam, że Pomorski Fundusz Rozwoju, i zapewne niejedyn inny RFR, jest już gotowy na bycie wszechstronnym. A wręcz jest już teraz zbyt wszechstronny, aby pasować do ram, które – trochę mimochodem, a trochę przez naszą ostrożność – „same się usztywniły i przyjęły”.

Może więc nowe warunki polityczne nadadzą impuls rozwiązaniom, które wzmocnią samorządy w ich dążeniu do zbudowania trwałych mechanizmów służących finansowaniu regionalnych strategii rozwoju?

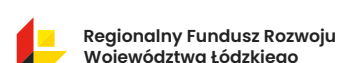
O autorce

Dr **Magdalena Pronobis** – absolwentka Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ekspertka z zakresu funduszy unijnych zajmująca się tą tematyką od 20 lat – w pierwszych latach jako doradczyni w consultingu europejskim, z samorządem województwa pomorskiego związana od 2013 roku. Kierowała zespołem odpowiedzialnym za programowanie i wdrażanie wsparcia zwrotnego na Pomorzu ze środków unijnych na lata 2014–2020. Z Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o. związana od samego początku jego istnienia, brała udział w jego tworzeniu i w budowaniu strategii rozwoju Spółki, od 2021 jako wiceprezesa.

Partnerzy

Partnerzy numeru

WSPIERAMY ROZWÓJ POMORZA

Teatr Wybrzeże

Zmieniamy się z pomorskim

4000

sfinansowanych
inwestycji

540

mln zł
udzielonego
wsparcia

16

punktów
informacyjnych
naszych partnerów
w województwie
pomorskim

Dowiedz się więcej zpomorskim.pl

